AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 11.12.2006
COM(2006) 780 végleges

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

SAPARD ÉVES JELENTÉS – 2005. év

{SEC(2006) 1628}

1. BEVEZETÉS

Az EU a 2000-ben kezdődött Speciális Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Csatlakozási Program, a Sapard létrehozásával megerősítette a tíz kelet- és közép-európai tagjelölt ország vidékfejlesztését célzó előcsatlakozási támogatást. A program végrehajtására egyetlen megközelítést választottak: a teljesen „decentralizált irányítás" révén teljes mértékben a tagjelölt országok nemzeti hatóságait terhelte a felelősség, lehetővé téve ezáltal a Sapard megvalósítását. Az egyik célkitűzés számos kisebb léptékű vidékfejlesztési projekt végrehajtása, a másik célkitűzés pedig a közösségi vívmányokat a csatlakozáskor alkalmazni képes struktúrák létrehozása volt. A Sapard végrehajtási és irányítási rendszerére vonatkozó részletes információk a 2000. évi jelentésben találhatók.

2. A VÉGREHAJTÁS FŐBB EREDMÉNYEI[1]

2000-től 2005-ig összesen 2 663,9 millió eurót juttattak a kedvezményezett országoknak a vidékfejlesztési és a mezőgazdasági ágazat fejlesztésére, amely összegből 1 334,2 millió eurót a Sapard-támogatásra jogosult 8 új tagállamnak[2], 1 329,7 millió eurót Bulgáriának és Romániának utaltak ki. Az említett időszakban a kedvezményezetteknek ténylegesen 1 803,0 millió eurót[3] fizettek ki, amely az új tagállamok esetében a 2000–2003 közötti időszakra szóló éves finanszírozási megállapodások alapján rendelkezésre álló előirányzat 94,4%-át jelenti, Bulgária és Románia esetében pedig a 2000–2005 közötti időszakra szóló éves finanszírozási megállapodások alapján rendelkezésre álló előirányzat 40,9%-át.

2005-ben az Európai Bizottság 250,3 millió euró kifizetésére vállalt kötelezettséget Bulgária és Románia javára, és az összes kedvezményezett országnak összesen 811,9 millió eurót fizetett ki, amelyből az új tagállamoknak 557,5 millió eurót, Bulgáriának és Romániának pedig 254,4 millió eurót. A 2005-ben teljesített kifizetések a 2000–2004 közötti kifizetések 82%-át teszik ki. Ez az uniós pénzeszközök felhasználásának jelentős növekedését jelzi és leginkább annak tudható be, hogy Lettországon és Magyarországon kívül valamennyi új tagállam elérte a 95%-os küszöböt, amelynek elérésekor a végleges egyenleg kifizetéséig az EK leállítja a visszatérítési kifizetéseket. Lettország (94,6%) és Magyarország (91,3%) megközelítette ezt a küszöböt.

2005-ben az új tagállamok folytatták a Sapard keretében megkötött szerződések szerinti kifizetéseket. 2005 végén csak a Cseh Köztársaság állította le hivatalosan a Sapard-kifizetéseket, és nyújtotta be a végső kifizetési igényét annak érdekében, hogy a program 2006-ban lezárulhasson.

A kedvezményezettek javára tett kötelezettségvállalások minden új tagállamban túllépték a Sapard keretében rendelkezésre álló 100%-ot. Több mint 34 000, összesen 1 492 millió euro közösségi hozzájárulást igénylő projekt megvalósítását vállalták.

Ennek eredményeként az új tagállamok gyorsan megkezdhették a csatlakozás utáni vidékfejlesztési programok végrehajtását.

---

1 Lásd az A. mellékletet.

2 Cseh Köztársaság, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Szlovákia, Szlovénia.

3 Előfinanszírozási és visszatérítési kifizetések.

2005 végén a Sapard keretében elköltött állami források összesen 2 334,9 millió eurót[4] tettek ki. A Sapard keretében végrehajtott beruházások jelentős része legfeljebb 50%-ban állami forrásokból finanszírozott jövedelemtermelő beruházás. A Sapard keretében nyújtott támogatás általános közvetlen hatása (az összes támogatható költség) a beruházások és a nyújtott szolgáltatások értékében kifejezve összesen 4 287,1 millió eurót tesz ki. Következésképp a Közösség által a Sapard keretében juttatott minden egyes euro összesen 2,4 euro összegű beruházást eredményez.

3. A CÉLKITŰZÉSEK MEGVALÓSÍTÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSE[5]

Most, hogy a Sapard végrehajtása a végéhez közeledik az új tagállamokban, lehetővé válik a nemzeti szintű programok általános hatásának értékelése.

Ez a jelentés elsősorban a Sapard-célkitűzéseket és a végrehajtás eredményeit veti össze. A jelentés azon mezőgazdasági üzemi és élelmiszeripari beruházási intézkedések végrehajtásának állapotát értékeli, amelyek kifejezetten hozzájárulnak az uniós előírások betartásához. Értékeli továbbá a gazdasági tevékenységek diverzifikálására és a vidéki infrastruktúrára vonatkozó beruházási intézkedéseket is, amelyek a vidéki térségekben főként a fenntartható gazdasági fejlődéshez és a munkahelyteremtéshez járulnak hozzá. Ezek az intézkedések jelentik az összes Sapard-támogatás 93%-át[6].

A Sapard-programokban meghatározott mutatókon alapuló horizontális felmérésre a 8 új tagállam utólagos értékelése keretében kerül sor.

Bulgária és Románia tekintetében e jelentés a 2005 során elért fejlődésre összpontosít.

3.1 Az új tagállamok

2004 végére mind a nyolc új tagállamnak sikerült szerződések útján lekötnie az uniós pénzeszközökből számukra kiutalt teljes összeget, és elő tudták készíteni a csatlakozás utáni programok keretében támogatható projektsorozatot.

A mezőgazdasági üzemekben és az élelmiszeriparban – a közösségi vívmányok előírásainak elfogadása szempontjából legfontosabb területeken – végrehajtott beruházások az új tagállamoknak kiutalt összes Sapard-támogatás 53%-át képviselik, amelyből 24%-ot mezőgazdasági üzemi beruházásokra, 29%-ot pedig élelmiszeripari beruházásokra fordítottak.

A mezőgazdasági üzemi beruházásokra vonatkozó intézkedés keretében az állattenyésztés és az állati eredetű termékek a 8 új tagállamban szerződött teljes összeg 41%-át jelentik. A borászati, a zöldség- és gyümölcstermesztési ágazatot érintő beruházások jelentős mértékben a közösségi vívmányok előírásainak elfogadásától függnek. Ezek az ágazatok a szóban forgó intézkedés keretében végrehajtott összes beruházásnak mintegy 10%-át képviselik.

A szántóföldi növények ágazatában végrehajtott beruházások ugyanakkor 17 %-ot tesznek ki. Bár bizonyos országokban a szántóföldi növények ágazata a teljes mezőgazdasági termelés jelentős részét képviseli, a szántóföldi növények ágazatában végrehajtott beruházások viszonylag magas szintje is részben a költségigényes állattenyésztési ágazatban és állati eredetű termékek ágazatában felmerült gazdasági nehézségeknek tudható be, amelyek az

---

4 Beleértve a nemzeti társfinanszírozást és az új tagállamok által a 95%-os küszöböt meghaladó kifizetéseket.

5 A B. és C. melléklet horizontális áttekintést nyújt.

6 C.1. melléklet.

agrárhitel-finanszírozás hiányán kívül még azt eredményezik, hogy az élőállat-ágazatban kevesebb támogatást vesznek fel, a szántóföldi növények ágazatában többet. Ez történt például a három balti államban, ahol a szántóföldi növénytermesztési ágazatban végrehajtott beruházások aránya Lettországban 45%-ot, Litvániában 47%-ot és Észtországban 77%-ot tett ki.

Az élelmiszerfeldolgozás és forgalomba hozatal esetében a húskészítményekkel, valamint a tejjel és tejtermékekekkel – a közösségi vívmányok előírásaihoz való igazodás szempontjából a két legalapvetőbb termékkörrel – kapcsolatos beruházások részaránya 52, illetve 21%. Az utókövetési adatok azt mutatják, hogy a beruházások jelentős hányada a közösségi vívmányok előírásainak betartása érdekében végrehajtott beruházás. A Sapard legnagyobb kedvezményezettjeként számon tartott Lengyelországban például a uniós egészségügyi és állat-egészségügyi előírásoknak való megfelelésre irányuló beruházások a húságazatban végrehajtott összes beruházás 87%-át, a tejágazatban végrehajtott beruházások 72%-át képviselik[7].

Ezenkívül az első feldolgozási szakaszban a minőségellenőrzések javítására és az állati hulladékok eltávolítására irányuló beruházások bizonyos országokban jelentősek voltak. A Cseh Köztársaságban például a feldolgozóüzemek minőségellenőrzési létesítményeinek javítását célzó beruházások 23 millió eurót tettek ki, amelynek 99%-át arra használták fel, hogy a tej- és húsfeldolgozó létesítményekben bevezessék a HACCP-rendszereket.

Ezek az eredmények azt mutatják, hogy az említett két intézkedés keretében végrehajtott beruházások hozzájárultak a Sapard-célkitűzések megvalósításához.

A vidéki infrastruktúrára és a gazdasági tevékenységek diverzifikálására irányuló beruházások az új tagállamoknak juttatott összes Sapard-támogatás 40%-át képviselik, amelyből 31%-ot a vidéki infrastuktúrát érintő beruházásokra, 9%-ot pedig a gazdasági tevékenységek diverzifikálására irányuló beruházásokra fordítottak.

A vidéki infrastruktúrára irányuló beruházások a hulladékgazdálkodással (39%), a vízellátással (19%) és a helyi úthálózat kialakításával (35%) kapcsolatos beruházásokra összpontosítottak. A vidéki infrastruktúrával kapcsolatos beruházások viszonylag magas szintje különösen annak tudható be, hogy Lengyelországban kiemelkedően fontosak (47%), míg a többi új tagállam lényegesen alacsonyabb összegeket utalt ki erre az intézkedésre.

A vidéki térségek gazdasági tevékenységeinek diverzifikálása kapcsán a legfontosabb beruházási terület a vidéki turizmus (27%), míg az alapszolgáltatások fejlesztésére irányuló beruházások az adott intézkedésre az új tagállamokban kiutalt támogatás 11%-át teszik ki.

Az említett két intézkedés keretében végrehajtott beruházások javították az alapvető infrastruktúrát és hozzájárultak a vidéki térségekben folytatott gazdasági tevékenységek fenntartható fejlődéséhez.

---

7 A Lengyelországra vonatkozó 2005. évi végrehajtási jelentés.

3.2 Bulgária[8]

2005-ben az EU 75,1 millió eurót kötött le Bulgária javára a 2005-ös finanszírozási megállapodás keretében. Ezáltal a 2000–2005 közötti időszakra szóló éves finanszírozási megállapodások keretében Bulgária javára lekötött összes uniós pénzeszköz 362,3 millió euróra emelkedett. Az EK ezzel egy időben 67,2 millió eurót fizetett ki Bulgáriának és a 2000–2005 között teljesített uniós kifizetések 2005. december 31-én 158,2 millió eurót tettek ki, azaz a rendelkezésre álló uniós pénzeszközök 43%-át.

Az előbb említett időpontig az összes intézkedés keretében (kivéve az agrár-környezetvédelmet és az öntözést) a Sapard-ügynökség 1 921 projektet hagyott jóvá, amelyek 286,5 millió euro összegű uniós hozzájárulásnak (a 2000–2005 közötti időszakra szóló éves finanszírozási megállapodásokban szereplő összeg 79%-ának) feleltek meg. Az ún. „korlátozott időbeli eljárás" keretében jóváhagyott projektek átmeneti befagyasztását követően 2005-ben csak 1 721 projekt jóváhagyására került sor, amelyek 251,8 millió euro összegű uniós hozzájárulásnak (a 2000–2005 közötti időszakra szóló éves finanszírozási megállapodásokban szereplő összeg 70%-ának) feleltek meg[9]. Az, hogy az ügynökség az említett eljárást alkalmazta, a program végrehajtását jelentősen hátráltatta.

A 2000–2004 közötti időszakra szóló éves finanszírozási megállapodásokban szereplő pénzeszközök kimerülése, valamint a 2005-ös finanszírozási megállapodás késedelmes megerősítése következtében 2005-ben csak 12 projektet hagytak jóvá. Ennek eredményeként a pályázati felhívásokat minden intézkedés esetében felfüggesztették, kivéve a szakképzésre, a termelői csoportok létrehozására, az erdészetre, az erdősítésre és a technikai segítségnyújtásra vonatkozó intézkedéseket, amelyekre csak korlátozott mennyiségű pénzeszköz maradt.

2005 végéig 1 378 projektet, az addig esedékes jóváhagyott projektek 72%-át valósították meg, amelyből 536-ot 2005-ben. A visszatérített források esetében az EK-hozzájárulás 159,1 millió eurót tett ki, amely a 2000–2004 közötti időszakra szóló éves finanszírozási megállapodásokban szereplő összeg 54%-ának felel meg.

A legtöbb támogatást a mezőgazdasági üzemi beruházásokra, valamint a feldolgozásra és forgalomba hozatalra vonatkozó intézkedésekre ítélték oda, amelyek a rendelkezésre álló pénzeszközök 32, illetve 34%-át jelentik. Az 1 324 projektre jóváhagyott pénzeszközök összesen 81%-ával a mezőgazdasági üzemi beruházásokra vonatkozó intézkedés volt a legsikeresebb, e projektek közül 998 fejeződött be (391 2005-ben). A második népszerű intézkedés (feldolgozás és forgalomba hozatal) keretében 238 projektet hagytak jóvá (55-öt 2005-ben), amelyekhez a rendelkezésre álló pénzeszközök 59%-át vették igénybe. A mezőgazdasági üzemi beruházások keretében a szántóföldi növények ágazata, a zöldség- és gyümölcságazat részesedése továbbra is nagyon magas (77%), amelyet – részben az élőállat-ágazatban tapasztalható gazdasági nehézségek és a nem megfelelő agrárhitel-szolgáltatások miatt – bizonyos mértékben a racionalizálás és a gépesítés iránti alapvető igény indokol. A feldolgozásra és a forgalomba hozatalra vonatkozó intézkedés keretében a hús, a hal, a tej és tejtermékek feldolgozására és forgalmazására irányuló beruházások az összes jóváhagyott projekt 53%-át teszik ki.

---

8 A C.3.9. melléklet áttekintést nyújt a Bulgáriának juttatott Sapard-források különböző intézkedések közötti elosztásáról.

9 Az ún. „korlátozott időbeli eljárást", amelynek révén a végrehajtás felgyorsítása érdekében a végleges támogatási jogosultság megszerzése előtt projektek átmeneti elfogadására került sor, a Sapard-ügynökség 2004 júliusa óta alkalmazta. Az eljárást azonban nemzeti és közösségi szinten egyaránt vitatták. Ennek következtében a projektek átmeneti felfüggesztésével a Sapard-program végrehajtását a megfelelőségi eljárásra vonatkozó végleges határozat meghozataláig elhalasztották.

A gazdasági tevékenységek diverzifikálására vonatkozó intézkedés keretében megkötött szerződések száma nőtt: 291 jóváhagyott projekttel, a programozási időszak egészére rendelkezésre álló összeg 50%-ával. 190 projektet fejeztek be (88-at 2005-ben). A szóban forgó intézkedés keretében folytatott kulcsfontosságú tevékenységek a vidéki turizmusra (43%), valamint a fűrészárura, az ácsfára és a bio-üzemanyagokra (33%) irányuló beruházásokhoz kapcsolódnak.

A vidéki infrastruktúrára és a falvak felújítására vonatkozó intézkedések tekintetében a szerződéskötési szint a 2000–2005 közötti időszakra rendelkezésre álló összeg 60, illetve 50%-a, a 2005 végéig lezárult projektek száma 17, illetve 30. A vidéki infrastruktúrára vonatkozó intézkedés keretében a pénzeszközök 83%-át fordították útépítésre.

3.3 Románia[10]

2005-ben az EU 175,2 millió eurót kötött le Románia javára a 2005-ös finanszírozási megállapodás keretében. Ezáltal a 2000–2005 közötti időszakra szóló éves finanszírozási megállapodások keretében Románia javára lekötött összes uniós pénzeszköz 967,4 millió euróra emelkedett. 2005-ben az EK 187,2 millió eurót fizetett ki Romániának, és a 2000–2005 közötti időszakban halmozott uniós kifizetések 2005. december 31-én (az uniós pénzeszközök 39,8%-ának megfelelő) 385,4 millió eurót tettek ki.

2005 végéig a Sapard-ügynökség 1 928, összesen 534,8 millió eurót (a 2000–2005 közötti időszakban nyújtott Sparad-támogatások 55%-át) igénylő projektet hagyott jóvá. Figyelembe véve, hogy a kötelezettségvállalások automatikus visszavonásának elkerülése érdekében az EK-nak 2006 végéig 792,2 millió eurót[11] kellene Románia javára kifizetnie, és 2005 végéig csak 385,4 millió euró kifizetésére került sor, Románia jelentős uniós pénzeszközöket veszíthet el, ha a végrehajtás 2006-ban nem gyorsul fel látványosan.

A Sapard végrehajtása csak 2002 közepén kezdődött el és komoly nehézségekbe ütközött, amelyek leginkább az adminisztratív kapacitás és a mezőgazdasági üzemeknek vagy vállalkozásoknak nyújtható hitelek hiányához kapcsolódtak. Ezenkívül a 2005-ös romániai árvizek is akadályozták a program végrehajtását.

Figyelembe véve a 2005 áprilisától szeptemberéig csaknem minden országot sújtó károk nagyságrendjét (mintegy 1,6 milliárd euro, a 2003-as GDP 3,4%-a), az EK megállapodást kötött arról, hogy a károsodott térségek helyreállítására jelentős pénzeszközöket csoportosít át a vidéki infrastruktúrára vonatkozó intézkedésre. Ezenkívül vállalta, hogy a természeti katasztrófák esetében alkalmazza a többéves finanszírozási megállaodások (MAFA) kapcsolódó rendelkezéseit, így bizonyos intézkedések keretében nagyobb arányú EU-társfinanszírozást (75% helyett 85%-ot) és nagyobb arányú állami támogatást (a magánkedvezményezettek javára 50% helyett 75%-ot) lehet alkalmazni. Az árvizek megelőzését célzó beruházásokra is létrehoztak egy új alintézkedést.

---

10 A C.30.10. melléklet áttekintést nyújt a Romániának juttatott Sapard-források különböző intézkedések közötti elosztásáról.

11 A kötelezettségvállalások automatikus visszavonására vonatkozó határidőt a 2004-es és 2005-ös éves finanszírozási megállapodások esetében a 2006. július 11-i 1052/2006/EK rendelet (HL L 183., 2006.7.12., 3. o.) egy évvel meghosszabbította.

A program általában kiemelkedő hangsúlyt fektet a vidéki infrastruktúra helyreállítására, míg a közösségi vívmányokhoz kapcsolódó intézkedések csak a közelmúltban kezdtek jelentősebb pénzeszközöket felemészteni. Románia segítése a közösségi vívmányok előírásainak betartásában, amely a program egyik fő célkitűzése, még nem valósult meg.

Az uniós pénzeszközök legnagyobb részét a vidéki infrastuktúrára vonatkozó intézkedésre ítélték oda. 2005-ben azonban egyetlen új projektre sem kötöttek szerződést, mivel a szerződéskötési szint már 2004-ben elérte a pénzeszközök 100%-át (49%-ot útépítésre, 35%-ot ivóvízellátó létesítményekre, 16%-ot csatornahálózatra fordítottak). A vidéki infrastruktúrára vonatkozó intézkedésekkel kapcsolatban az volt a feltevés, hogy a projektek minősége nem kielégítő, és szabálytalanságok tapasztalhatók versenyeztetési eljárások során. Románia erőfeszítéseket tett a végrehajtás ellenőrzésének szigorítására, és ezért még egyetlen feltételezett szabálytalanság esetében sem történt pénzügyi korrekció. Ezenkívül a lezárult projektek többsége a 2005-ös árvizek idején komoly károkat szenvedett.

A közösségi vívmányokhoz kapcsolódó intézkedések közül a feldolgozásra és forgalomba hozatalra vonatkozó intézkedés, amelyre a pénzeszközök második legnagyobb részét fordították, jelenleg komoly támogatásfelvételi problémákba ütközik. A szerződéskötési szint elérte a 2000–2005 közötti időszakra rendelkezésre álló pénzeszközök 54%-át. Az erre a területre kiutalt összegből a húskészítmények ágazata 52%-ban, a tejágazat 19%-ban részesedett.

A mezőgazdasági üzemi beruházásokra vonatkozó intézkedés a harmadik legfontosabb intézkedés. Ezen intézkedés keretében a szerződéskötési szint azonban csak a rendelkezésre álló pénzeszközök 28%-át tette ki (59% a szántóföldi növények esetében, 20% a tejágazat esetében és 12% a húságazat esetében). A csatlakozást megelőző időszakban a program élőállat-ágazatban történő végrehajtásának javítására fordítottak figyelmet.

A gazdasági tevékenységek diverzifikációjára vonatkozó intézkedés keretében elért szerződéskötési szint a 2000–2005 közötti időszakra biztosított pénzeszközöknek csak 23%-át tette ki 2005 végén, ezen belül 86%-ot a vidéki turizmus.

4. A PROGRAM VÉGREHAJTÁSA ÉS IRÁNYÍTÁSA

4.1 A program végrehajtásának felügyelete

2005-ben az EK továbbra is szorosan együttműködött a kedvezményezettekkel a felügyeleti és értékelési tevékenységek ellátása során. A folyamatban lévő felügyeleten kívül a 2005-ben ülésezett 14 támogatásfelügyeleti bizottság a program változtatásaira helyezte a hangsúlyt. 2005-ben 9 ország Sapard-programjának módosítása tárgyában 11 EK-határozat elfogadására került sor, ezek közül nyolcat az új tagállamok, hármat pedig Bulgária és Románia vonatkozásában fogadtak el.

A projektekkel kapcsolatos szerződéskötést 2004-ben lezáró új tagállamok esetében a módosítások leginkább a végső kifizetések előkészítésére irányultak.

A Bulgária és Románia esetében elfogadott módosítások fő célkitűzése az volt, hogy a programokat fokozottabban a csatlakozásra élezzék ki és javítsák a támogatásfelvételi kapacitást. Ezeken túlmenően a program módosítását azért hagyták jóvá, mert lehetővé tette a természeti katasztrófákkal kapcsolatos különleges rendelkezések alkalmazását, és a romániai árvizek sújtotta infrastruktúra helyreállítását célzó pénzeszközök újraosztását.

4.2 A félidős értékelések naprakésszé tétele

A MAFA szerint a félidős értékeléseket szükség esetén mindig naprakésszé kell tenni. Ennek alapján arról született határozat, hogy Bulgária és Románia esetében a félidős értékeléseket 2005. december 31-ig végezzék el. Mivel az említett időpontig egyik ország sem nyújtott be értékelést, a jelentéseket az Európai Bizottság 2006-ban vizsgálja felül.

4.3 Agrárhitel

A PHARE kkv-finanszírozási eszköze az EBRD, a CEB és a KfW forrásait PHARE-támogatásokkal ötvözi, hogy a tagjelölt országokban pénzügyi közvetítőket biztosítson:

– a kkv-k (különösen mezőgazdasági üzemek és vidéki vállalkozások) számára biztosított finanszírozási eszközök bővítésére,
– a kapcsolódó kockázatok értékelésére és nyomon követésére alkalmas kapacitásaik javítására, továbbá
– kockázati kitettségük kezelésére.

Az agrárhitel összetevő (*Rural Sub-Window, RSW*) célja, hogy megerősítse a pénzügyi szektornak azt a kapacitását, amely a mezőgazdasági termelők és vidéki vállalkozások finanszírozási eszközökhöz való hozzájutását javítja.

2005 végéig az EBRD Bulgáriában, Lengyelországban, Szlovákiában, Szlovéniában és a Cseh Köztársaságban hat RSW-projektet írt alá, amelyek összesen 47 millió euro hitelkeretnek és 6,6 millió euro uniós ösztönző kifizetésnek felelnek meg. A CEB/KfW Szlovákiában (5 millió euro összegre) és Romániában (30 millió euro összegre) írt alá projekteket pénzügyi közvetítőkkel, az uniós ösztönző kifizetések összesen 3,5 millió eurót tettek ki.

4.4 Horvátország

Horvátország programját az Európai Bizottság 2006. február 8-án fogadta el. 2006-ra 25 millió euro pénzügyi juttatással, négy intézkedése keretében végrehajtandó három prioritást határoz meg: 20% uniós pénzeszközt mezőgazdasági üzemi beruházásokra, 39%-ot a mezőgazdasági és halászati termékek feldolgozásának és forgalomba hozatalának javítására, további 40%-ot a vidéki infrastruktúra fejlesztésére, a fennmaradó 1%-ot pedig technikai segítségnyújtásra szántak.

A horvát többéves finanszírozási megállapodást 2005. december 29-én írták alá. A többéves finanszírozási megállapodás a Sapard közösségi irányítására és ellenőrzésére vonatkozó szabályokat határozza meg.

Mivel a Sapard-program irányításáért teljes mértékben az ország felelős, Horvátország számára előírás, hogy állítson fel és akkreditáljon Sapard-ügynökséget, amelyre az EU majd átruházza a támogatások irányítását.

5. AZ IRÁNYÍTÁS, A PÉNZÜGYI ÉS EGYÉB ELLENŐRZÉSEK ÁTRUHÁZÁSÁVAL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGEK

5.1 Naprakész tájékozatás a támogatások irányítását és felügyeletét célzó kiküldetések átruházásáról[12]

2005-ben az irányítás átruházására vonatkozóan csak egyetlen pénzügyi ellenőrzési tárgyú kiküldetésre került sor Romániában, amely négy intézkedésre terjedt ki. 2005-ben nem adtak ki EK-határozatot, mivel a román hatóságoknak módosítaniuk kellett és le kellett zárniuk néhány Sapard-eljárást, hogy megfeleljenek a többéves finanszírozási megállapodás követelményeinek.

Ezenkívül számos tényfeltáró pénzügyi ellenőrzési kiküldetésre került sor a tagjelölt országokban (Horvátországban és Törökországban). Horvátország esetében a célkitűzés az volt, hogy az Európai Bizottság nyomon kövesse a nemzeti alappal és a Sapard-program akkreditálásával kapcsolatos előrehaladást, Törökország esetében pedig az, hogy a 2007 januárjától rendelkezésre álló új előcsatlakozási támogatási eszköz (IPA) keretében minél előbb elkezdődjön az akkreditációs folyamat, és biztosítható legyen a kapcsolódó feladatokkal és hatáskörökkel összefüggő tanácsadás és tájékoztatás.

5.2 A számlaelszámolásról szóló határozat

A 2004. évi számlák elszámolását 10 ország esetében (Cseh Köztársaság, Észtország, Magyarország, Lettország, Litvánia, Lengyelország, Szlovákia, Szlovénia, Bulgária és Románia) a 2005. szeptember 30-i C(2005) 3656 EK-határozat tartalmazza.

A 2003-as pénzügyi évre vonatkozó, Bulgáriát, Romániát és Lengyelországot érintő éves számlákra nem tért ki a 2004. szeptember 28-i EK-határozat. Ezért 2005-ben két tanúsítási ellenőrzést végeztek Romániában és Lengyelországban, Bulgáriától pedig kiegészítő információkat kértek. Az erre a három országra vonatkozó EK-határozatokat 2006-ban hozzák meg.

5.3 A megfelelőségi elszámolásról szóló határozat

A megfelelőségi ellenőrzés vizsgálata 2003 szeptemberében kezdődött, még 2004-ben és 2005-ben is folytatták. 2005-ben öt megfelelőségi ellenőrzéssel kapcsolatos kiküldetésre került sor. A Cseh Köztársaságban, Magyarországon, Litvániában és Lengyelországban az ellenőrzések a 2003-ban és 2004-ben végzett első vizsgálatok alkalmával megfogalmazott ajánlások konkretizálásra érdekében hozott korrekciós intézkedések végrehajtására összpontosítottak. Romániában újabb ellenőrzést végeztek a 2005-ben bevallott kiadásokra vonatkozóan és átfogó vizsgálat alá vetettek új intézkedéshez tartozó végrehajtott eljárásokat is.

Az említett pénzügyi ellenőrzések során a kifizetési ügyiratokból vett mintákat vizsgáltak meg, és néhány végső kedvezményezettnél helyszíni ellenőrzést végeztek. A feltárt gyenge pontokról értesítették az illetékes hatóságokat. Az érintett kiadásokkal összefüggő, a jelenlegi vizsgálathoz a MAFA szerint kapcsolódó lehetséges pénzügyi korrekciók alkalmazásának értékelésére a kapcsolódó számlaelszámolási eljárások végén kerül sor.

---

[12] Lásd az E. mellékletet.

2005. december 6-án elfogadták a megfelelőségi ellenőrzésre vonatkozó határozatot (C(2005) 3702), amely a közösségi finanszírozásból kizárt néhány, Bulgáriát terhelő Sapard-kiadást: két porojekt esetében a kedvezményezettek és tanácsadóik közötti elfogadhatatlan összeférhetetlenség miatt, és egy esetben a közösségi jogszabályokban és a többéves finanszírozási megállapodásokban a magánvállalkozások számára létrehozott közbeszerzési szabályok betartásának elmulasztása miatt.

5.4 Az Európai Számvevőszékkel kapcsolatosan végzett munka

A DAS 2004 keretében az Európai Számvevőszék ellenőrizte, hogy az Európai Bizottság hogyan kezeli a Sapard éves végrehajtási jelentéseket, az ellenőrzést a jelentések Bizottság általi elemzésének dokumentációjára, valamint a többéves finanszírozási megállapodásokban (MAFA) foglalt határidők betartására összpontosította. Az észrevételeket az Európai Bizottság megfelelően figyelembe vette.

Ezenkívül a 2004-es éves jelentésében az Európai Számvevőszék Magyarországon és Szlovéniában hajtott végre ellenőrzéseket. A Bizottság megvizsgálta ezeket a jelentéseket és a tagállamok válaszait is, és néhány felvetett kérdést nyomon követett a két országban végzett ellenőrzések során. A vizsgálatot követően az Európai Bizottság úgy ítélte meg, hogy nincsenek általánosan elterjedt hibák vagy rendszerhiányosságok.

A 2004-es pénzügyi évre vonatkozó következtetéseiben az Európai Számvevőszék rámutat arra, hogy általában az előcsatlakozási pénzeszközök estében különböző szintű kockázatokat viseltek a tagjelölt országok programvégrehajtó szervezetei. Konkrétan a Sapard esetében az Európai Számvevőszék megjegyezte, hogy bizonyos hiányosságokat feltártak, de a pénzügyi hatás elenyésző volt. Összességében azt a következtetést vonta le, hogy „a SAPARD-rendszerek figyelemmel voltak a főbb alapfogalmakra (…); az eljárásokat jól dokumentálták, és a rendszerek a gyakorlatban általában a leírásnak és az akkreditálásnak megfelelően működtek. (….) Az elvégzett ellenőrzés alapján (…) a Számvevőszék ez évben is arra a véleményre jutott, hogy a SAPARD felügyeleti és ellenőrzési rendszerei általában működtek a gyakorlatban.”

5.5 A szabálytalanságokra vonatkozó információk

2005-ben újabb 151 szabálytalanságra hívták fel az OLAF figyelmét: 87 esetre Romániában, 21 esetre Magyarországon, 19 esetre Lengyelországban, 9 esetre Bulgáriában, 4 esetre Lettországban, 3-3 esetre Észtországban és Szlovéniában, 2-2 esetre Litvániában és a Cseh Köztársaságban, 1 esetre Szlovákiában. A tagállamok által bejelentett esetek száma egyértelműen csökken, míg az OLAF elé tárt új esetek többsége a csatlakozó országokból származik, ahol a Sapard-kiadások növekedtek. Néhány ország, különösen Románia, 4 000 euronál alacsonyabb összeget jelentő szabálytalanságot jelentett be, következésképp az ilyen országok által bejelentett szabálytalanságok száma meglehetősen magas volt.

A bejelentett szabálytalanságok többségét a nem megfelelő közbeszerzési szabályok alkalmazására, könyvviteli szabálytalanságokra, bizonyos kiadások jogosulatlanságára és hamis dokumentumokra lehetett visszavezetni. A kockázati tényezők a következők: a nem megfelelő munkatársak, a képzés hiánya, a rotációs rendszer jelentősége, valamint a Sapard-pénzeszközök lekötése, lehetőleg a csatlakozáshoz kapcsolódó határidő előtt.

6. JÖVŐBENI FEJLESZTÉSEK

6.1 Előcsatlakozási támogatási eszköz (IPA)

2005-ben az Európai Bizottság előkészítette a külső támogatási politikák reformjával kapcsolatban a 2007–2013 közötti időszakra szóló pénzügyi tervben javasolt jogalapot[13]; ez az új eszköz, az IPA kidolgozásához vezetett amely az 5 korábbi eszköz (PHARE, ISPA, Sapard, CARDS és a Törökországnak nyújtott előcsatlakozási támogatás) helyébe lépett. Az IPA – és azon belül a vidékfejlesztési elem, az IPARD – végrehajtására vonatkozó szabályokat elkészítették, és az érintett tagjelölt országokban (Horvátországban, Törökországban, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságban) megkezdték az IPARD végrehajtásához kapcsolódó előkészítő tevékenységeket.

6.2 Horvátország

A 2007-től alkalmazandó IPARD elem előkészítéséhez kapcsolódó tevékenységek 2005-ben felgyorsultak.

Az IPARD-program a Sapard-programon alapul. További intézkedéseket fog tartalmazni, például a következőket: vidéki gazdasági tevékenységek fejlesztése és diverzifikálása, a környezet védelmét és a táj fenntartását célzó mezőgazdasági termelési módszerek, és tartalmazni fog egy Leader-típusú intézkedést is. Horvátország 2006-ban IPARD-tervet kíván benyújtani az Európai Bizottsághoz jóváhagyásra.

6.3 Törökország

2005 áprilisában, júliusában és decemberében, három előkészítő kiküldetés során a török hatóságok megerősítették azt a szándékukat, hogy a lehető leghamarabb, de legkésőbb 2008 első félévében elkezdenék a Törökországra vonatkozó IPARD-program végrehajtását, a Bizottság a maga részéről tanácsot adott a szükséges kulcsfontosságú intézkedésekre vonatkozóan.

A független szakértői véleményezéssel egybekötött részletes ágazati elemzés az IPARD-programban érintett valamennyi ágazat esetében követelmény lesz. A török hatóságok kérésére a FAO 2005 őszén megkezdte a tejágazat felmérését, amelynek 2006-ban le kell zárulnia.

Az agrárhitel-finanszírozással a Bizottság az IPARD-pénzeszközök felhasználásához szükséges, jól működő finanszírozási mechanizmusok jelentőségét hangsúlyozta.

6.4 Nemzetközi szervezetekkel való együttműködés

Az Európai Bizottság az elmúlt évek során fokozottabban együttműködött nemzetközi pénzügyi intézményekkel a vidékfejlesztési intézkedéskre nyújtott előcsatlakozási támogatások területén. Ennek következtében javult a Sapard és az IPARD működésének, valamint a nemzetközi pénzügyi intézmények és a Bizottság közötti lehetséges együttműködési területek megítélése.

---

[13] COM(2004) 101.

A Világbank és Horvátország közötti koordináció és együttműködés nem sokkal azután kezdődött, hogy az ország megkapta az EU-tól a tagjelölt státuszt. Horvátország esetében a Világbank mezőgazdasági joganyaghoz kapcsolódó kohéziós eszközét (25,5 millió eurót) eredetileg arra szánták, hogy a horvát mezőgazdasági minisztériumon belül kialakítsák a kapacitásokat, beleértve a Sapard/IPARD-ügynökség létrehozását és a Sapard/IPARD-intézkedések előkészítését.

A mezőgazdasági reformvégrehajtási projekt keretében a Világbank Törökországban IPARD-típusú intézkedéseket támogat.

Az Európai Bizottság más nemzetközi hitelezőkkel, például az UNDP-vel és az USAID-del is szoros együttműködést folytatott, hogy hatékonyabban koordinálhassa az adott vidékfejlesztési tevékenységeket. Az Európai Bizottság ezenkívül az „East–Agri" csoport tagja, amely a FAO koordinálása alatt Közép- és Kelet-Európában működő mezőgazdasági és agrár-élelmiszeripari intézmények hálózatát jelenti.